Val en Verlossing

LEIGH BARDUGO

Blossom
BOOKS

DE GRISHA

Soldaten van het Tweede Leger
Meesters van de Elementaire Natuurwetenschap

CORPORALKI
(De Orde van de Levenden en de Doden)
Hartenwringers
Helers

ETHEREALKI
(De Orde van de Elementenmeesters)
Stormblazers
Inferni
Getijdekeerders

MATERIALKI
(De Orde van de Fabrikators)
Durasti
Alkemi

Voor

De naam van het monster was Itzumrud, de grote worm, en sommige mensen beweerden dat hij de tunnels had gemaakt die onder Ravka door liepen. Ziek van de honger at hij modder en kiezel; steeds dieper groef hij in de aarde, op zoek naar iets om zijn honger mee te stillen, totdat hij te ver was gegaan en zichzelf in het donker kwijtraakte.

Het was maar een verhaal, maar in de Witte Kathedraal pasten de mensen wel op dat ze niet te ver van de gangen rond de belangrijkste grotten afdwaalden. Vreemde klanken weergalmden door de schemerige doolhof van tunnels – gekreun en onverklaarbaar gerommel. Kille stiltes werden soms doorbroken door een laag gesis, dat misschien niets betekende, maar misschien ook werd veroorzaakt door de golvende beweging van een lang lijf dat door een tunnel vlakbij kronkelde, op zoek naar een prooi. Op zulke momenten was het niet moeilijk te geloven dat Itzumrud hier nog altijd ergens woonde, wachtend tot hij door de roep van helden zou worden gewekt, dromend van het heerlijke maaltje dat

hem ten deel zou vallen als een nietsvermoedend kind recht zijn muil in liep. Een monster zoals hij rust alleen; dat sterft niet.

Dit verhaal kwam de jongen aan het meisje vertellen, maar ook andere; alle nieuwe verhalen die hij wist te verzamelen in die eerste tijd, toen hij nog bij haar mocht komen. Dan zat hij naast haar bed en probeerde haar iets te laten eten, en terwijl hij naar het pijnlijke gefluit van haar longen luisterde, vertelde hij haar het verhaal van een rivier die door een machtige Getijdekeerder werd getemd en getraind om dwars door steenlagen te duiken, op zoek naar een magische munt. Hij fluisterde over de arme, vervloekte Pelyekin, die duizend jaar lang zwoegde met zijn magische pikhouweel en een spoor van grotten en tunnels achterliet, een eenzaam schepsel op zoek naar niets anders dan afleiding, dat goud en edelstenen vergaarde zonder ooit de bedoeling te hebben iets van zijn schat uit te geven.

Op een ochtend ontdekte de jongen dat de weg naar de kamer van het meisje werd versperd door gewapende mannen. En toen hij niet wilde vertrekken, sloegen ze hem in de boeien en sleepten hem weg bij haar deur. De priester waarschuwde de jongen en zei dat geloof hem rust zou brengen en dat gehoorzaamheid hem in leven zou houden.

Opgesloten in haar cel, met als enige gezelschap het druppende water en haar kloppende hart, wist het meisje dat de verhalen over Itzumrud waar waren. Ze was in één hap doorgeslikt en verslonden, en in de galmende albasten buik van de Witte Kathedraal was alleen de heilige achtergebleven.

Elke dag wanneer ze wakker werd, was het eerste wat de heilige hoorde haar naam die gezongen werd, en elke dag groeide haar leger; het puilde uit van mensen met honger en zonder hoop, van gewonde

soldaten en kinderen die nauwelijks groot genoeg waren om een geweer te tillen. De priester vertelde de gelovigen dat ze op een dag koningin zou zijn, en ze geloofden hem. Over haar gehavende, geheimzinnige hofhouding hadden ze echter hun twijfels: de Stormblazer met haar ravenzwarte haar en scherpe tong, de Verwoeste met haar zwarte gebedssjaal en afzichtelijke littekens, de bleke geleerde die altijd over zijn boeken en vreemde instrumenten gebogen zat. Dit armzalige troepje was het enige wat over was van het Tweede Leger – geen geschikt gezelschap voor een heilige.

Weinigen wisten dat ze gebroken was. De kracht – goddelijk of anderszins – die haar ooit was geschonken was verdwenen, of in elk geval onbruikbaar. Haar volgelingen werden bij haar uit de buurt gehouden, zodat ze niet konden zien dat haar ogen donkere holtes waren, niet konden horen dat ze met korte, angstige teugen ademhaalde. Ze liep langzaam, voorzichtig, het wrakhout van haar botten zo breekbaar in haar lijf, dit ziekelijke meisje op wie ieders hoop rustte.

Boven de grond heerste een nieuwe koning met zijn schaduwleger, die eiste dat zijn Lichtheerser bij hem werd teruggebracht. Hij zwaaide met dreigementen en beloningen, maar het enige antwoord kwam in de vorm van een uitdaging, van een bandiet die door de mensen de Hemelprins werd genoemd. Hij sloeg toe aan de noordgrens en bombardeerde daar bevoorradingsroutes, waarmee hij de Schaduwkoning dwong om de handel en het personenvervoer over de Vlakte te hervatten, met niets anders dan geluk en Inferni om de monsters op een afstand te houden. Sommigen zeiden dat de uitdager een prins van de Lantsovs was. Anderen beweerden dat hij een Fjerdaanse rebel was die weigerde zij aan zij met heksen te vechten. Iedereen was het er echter over eens dat hij zelf ook krachten moest bezitten.

De heilige rammelde aan de tralies van haar ondergrondse kooi. Dit was háár oorlog en ze eiste de vrijheid om te vechten. De priester weigerde.

Eén ding was hij echter vergeten: dat ze vóór ze een Grisha en een heilige werd een geest uit Keramtzin was geweest. Zij en de jongen hadden geheimen verzameld zoals Pelyekin zijn schatten verzamelde. Ze wisten hoe ze dieven en schimmen moesten zijn, hoe ze hun kracht en hun streken moesten verbergen. Net als de leraren op het landgoed van de hertog dacht de priester het meisje te kennen en te weten waartoe ze in staat was.

Hij had het mis.

Hij hoorde hun verborgen taal niet, begreep de vastberadenheid van de jongen niet. En hij herkende niet het moment waarop het meisje haar zwakheid niet langer als last met zich meezeulde, maar droeg als een vermomming.

HOOFDSTUK 1

Met mijn armen gespreid en huiverend in mijn armzalige gewaad stond ik op een in de rotsen uitgehouwen balkon en probeerde er een mooie show van te maken. Mijn kefta leek wel een lappendeken, aan elkaar genaaid uit stukken van de kleren die ik droeg toen we uit het paleis vluchtten en opzichtige gordijnen die, zo was me verteld, uit een niet langer gebruikt theater ergens in de buurt van Sala kwamen. Kralen van de kroonluchters uit de foyer dienden als versiersel. Het borduursel op de mouwen begon nu al los te raken. David en Dzjenya hadden hun best gedaan, maar hier onder de grond waren de middelen nu eenmaal beperkt.

Van een afstandje kon het ermee door; het licht dat uit mijn handpalmen leek te komen verleende het gewaad een gouden glinstering en veroorzaakte daarmee een heldere schittering op de extatische gezichten van mijn volgelingen ver beneden me. Van dichtbij was het een en al losse draadjes en valse schijn. Net als ik. De sjofele heilige.

De stem van de Apparat galmde door de Witte Kathedraal en de menigte deinde met gesloten ogen en opgeheven handen heen en weer, als een veld klaprozen, de armen als bleke stelen die werden beroerd door een wind die ik zelf niet kon voelen. Ik volgde een vaste choreografie van gebaren en bewoog me met overleg, zodat David en de Inferni die vanochtend dienst had om hem te helpen, mijn bewegingen vanuit de verborgen ruimte vlak boven het balkon goed konden volgen. Ik verafschuwde de ochtendgebeden, maar volgens de priester waren deze valse vertoningen noodzakelijk.

'Het is een geschenk dat je je volk geeft, Sankta Alina,' zei hij. 'Het is hoop.'

In feite was het een illusie, een fletse afspiegeling van het licht waarover ik ooit heerste. De gouden gloed was in werkelijkheid Inferni-vuur, gereflecteerd door een gebutste gebogen spiegel die David van bijeengescharreld glas in elkaar had geknutseld. Het ding leek wel wat op de schotels die we tijdens de strijd in Os Alta hadden gebruikt, bij onze mislukte poging om de hordes van de Duisterling te verjagen. Ze hadden ons verrast, en mijn kracht, onze voorbereidingen, al Davids scherpzinnigheid en Nikolais vindingrijkheid waren niet genoeg geweest om een einde aan de slachtpartij te maken. Sindsdien was het me niet meer gelukt om ook maar één zonnestraaltje op te roepen. De meeste volgelingen van de Apparat hadden echter nooit gezien waartoe hun heilige werkelijk in staat was, dus voorlopig was dit bedrog voldoende.

De Apparat sloot zijn preek af. Dat was het teken om af te ronden. De Inferni liet het licht helder om me heen stralen. Het flakkerde en sprong grillig heen en weer, en doofde ten slotte uit toen ik mijn armen liet zakken. Nou ja, nu wist ik tenminste wie er samen met David vuurdienst had. Ik wierp een boze blik in de richting van de grot. Harshaw. Hij liet

zich altijd meeslepen. Drie Inferni hadden de strijd bij het Kleine Paleis overleefd, maar een van hen was enkele dagen later toch nog aan haar verwondingen overleden. Van de twee die overbleven, was Harshaw de machtigste en onvoorspelbaarste.

Ik stapte van het balkon om zo snel mogelijk uit de buurt van de Apparat te zijn, maar mijn voet weigerde dienst en ik struikelde.

De priester greep mijn arm om me overeind te houden. 'Pas toch op, Alina Starkov. Je springt zo onvoorzichtig om met je eigen veiligheid.'

'Bedankt,' zei ik, maar eigenlijk wilde ik me losrukken, weg van de stank van omgewoelde aarde en wierook die hij altijd met zich meedroeg.

'Je voelt je niet goed vandaag.'

'Het was gewoon onhandigheid.'

Alle twee wisten we dat dat een leugen was. Ik was sterker dan toen ik in de Witte Kathedraal aankwam – mijn botten waren geheeld en inmiddels lukte het me om mijn eten binnen te houden – maar ik was nog altijd zwak en mijn lichaam werd geplaagd door pijnen en voortdurende vermoeidheid.

'Misschien een rustdag dan.'

Ik klemde mijn kiezen op elkaar. Alweer een dag lang veroordeeld tot mijn kamer. Ik verbeet echter mijn frustratie en glimlachte zwakjes. Ik wist wat hij wilde zien. 'Ik heb het zo koud. Een tijdje in de Ketel zou me goeddoen.'

Strikt genomen klopte dat ook. De keuken was de enige plek in de Witte Kathedraal waar het vocht op een afstand kon worden gehouden. Rond deze tijd zou in elk geval een van de ontbijtvuren aangestoken zijn. Overal in de grote ronde grot zou de geur van gebakken brood hangen, en van de zoete pap die de koks maakten van grote hoeveelheden

gedroogde erwten en poedermelk, die werden geleverd door bondgenoten boven de grond en opgeslagen door de pelgrims.

Voor de zekerheid huiverde ik ook nog even, maar het enige antwoord van de priester was een vaag 'hm'.

Mijn aandacht werd getrokken door beweging beneden in de grot: pelgrims, net aangekomen. Onwillekeurig bekeek ik ze met een strategisch oog. Sommigen van hen droegen uniformen, waaraan te zien was dat ze deserteurs uit het Eerste Leger waren. Allemaal waren ze jong en fit.

'Geen veteranen?' vroeg ik. 'Geen weduwen?'

'Het is een zware reis onder de grond,' antwoordde de Apparat. 'Velen zijn te oud of te zwak om te reizen. Ze blijven liever veilig in hun eigen huis.'

Niet erg waarschijnlijk. Er zou heel wat meer dan dat voor nodig zijn om ze te stoppen. De pelgrims kwamen met krukken en stokken, hoe oud of ziek ze ook waren. Zelfs stervenden kwamen hierheen om voor hun dood nog een glimp van de Zonneheilige op te vangen. Voorzichtig wierp ik een blik over mijn schouder. Ik kon nog net de bebaarde, zwaarbewapende mannen van de Priestergarde zien die de doorgang naar de grot bewaakten. Het waren monniken, geleerde priesters zoals de Apparat, en ondergronds waren ze de enigen die wapens mochten dragen. Bovengronds fungeerden ze als poortwachters, die spionnen en ongelovigen opspoorden en alleen diegenen toelieten die zij goedkeurden. De laatste tijd kwamen er steeds minder pelgrims, en degenen die zich wel bij ons aansloten leken eerder een gezonde eetlust te hebben dan devoot te zijn. De Apparat wilde potentiële soldaten, niet alleen maar meer monden om te voeden.

'Ik zou de zieken en ouderen kunnen bezoeken,' opperde ik. Ik wist

dat mijn voorstel zinloos was, maar toch deed ik het. Het werd bijna van me verwacht. 'Een heilige zou zich onder haar volk moeten begeven, in plaats van weg te kruipen als een rat in zijn hol.'

De Apparat glimlachte – het welwillende, toegeeflijke glimlachje dat de pelgrims aanbaden, maar dat mij bijna deed gillen. 'In zware tijden zoeken veel dieren hun schuilplaats op. Zo overleven ze,' zei hij. 'Nadat dwazen hun strijd hebben geleverd, zijn het de ratten die heersen over de velden en de steden.'

En die zich te goed doen aan de doden, dacht ik huiverend.

Alsof hij mijn gedachten kon lezen legde hij een hand op mijn schouder. Zijn lange, witte vingers lagen als een wasbleke spin op mijn arm. Als het gebaar bedoeld was om me gerust te stellen, was het niet erg geslaagd. 'Geduld, Alina Starkov. We zullen verrijzen wanneer het moment daar is, niet eerder.'

Geduld. Dat was altijd wat hij voorschreef. Ik weerstond de aandrang om mijn naakte pols aan te raken, de lege plek waar de botten van de vuurvogel zouden moeten zitten. Ik had me zowel de schubben van de zeegesel als het gewei van het hert toegeëigend, maar het laatste stukje van Morotzova's puzzel ontbrak nog. Als de Apparat zijn steun aan de jacht zou hebben verleend, of ons zelfs alleen maar naar de oppervlakte had laten terugkeren, hadden we de derde versterker allang in ons bezit kunnen hebben. Die toestemming zou echter alleen tegen een prijs komen.

'Ik heb het koud,' herhaalde ik zonder mijn irritatie te laten merken. 'Ik wil naar de Ketel.'

Hij keek me fronsend aan. 'Ik hou er niet van dat je daar wegkruipt met dat meisje…'

Achter ons stonden de bewakers onrustig met elkaar te roezemoezen

en in het gemurmel herkende ik één woord. Ratzrusja'ya. Meteen sloeg ik de hand van de Apparat weg en stapte het gangetje in. De priester-bewakers gaven acht. Net als hun broeders droegen ze bruine kleding met daarop een gouden zon, hetzelfde symbool dat ook het gewaad van de Apparat sierde. Mijn symbool. Toch keken ze me nooit aan en spraken ze nooit met mij of met de andere gevluchte Grisha. In plaats daarvan stonden ze zwijgend in hoekjes van kamers en volgden me stilletjes waar ik maar ging, als bebaarde spoken met geweren.

'Die naam is verboden,' zei ik.

Ze staarden recht voor zich uit, alsof ik onzichtbaar was.

'Haar naam is Dzjenya Safin en zonder haar zou ik nog altijd de gevangene van de Duisterling zijn.'

Geen reactie. Toch zag ik dat ze verstijfden zodra ik haar naam noemde. Volwassen mannen met geweren, bang voor een meisje vol littekens. Bijgelovige idioten.

'Vrede, Sankta Alina,' zei de Apparat, die me bij de elleboog pakte en me door de gang naar zijn ontvangstvertrek leidde. In de met zilver dooraderde rots van het plafond was een roos uitgesneden en op de muren waren heiligen met gouden stralenkransen geschilderd. Het moest door Fabrikators zijn gedaan, want normale verf was niet bestand tegen de kou en het vocht in de Witte Kathedraal. De priester nam plaats in een lage houten stoel en gebaarde dat ik ook moest gaan zitten. Toen ik me op de stoel liet zakken probeerde ik mijn opluchting te verbergen. Zelfs van langere tijd staan raakte ik buiten adem.

Hij tuurde naar me, naar mijn vale huid en de donkere schaduwen onder mijn ogen. 'Dzjenya kan toch vast en zeker meer voor je doen.'

Het was meer dan twee maanden geleden dat ik met de Duisterling had gevochten, maar nog altijd was ik niet helemaal hersteld. Mijn

jukbeenderen staken als boze uitroeptekens uit boven mijn ingevallen wangen en mijn witte, loshangende haar was zo dun en droog dat het net wapperend spinrag leek. Met het argument dat Dzjenya me met haar gave misschien iets toonbaarder kon maken, had ik de Apparat eindelijk zover gekregen dat ik in de keuken met haar mocht afspreken. Het was het enige werkelijke contact met de andere Grisha dat ik in weken had gehad. Ik koesterde elk moment, elk snippertje nieuws.

'Ze doet haar best,' zei ik.

De priester zuchtte. 'Tja, we moeten allemaal geduldig zijn. Uiteindelijk zul je genezen. Door geloof. Door gebed.'

Onmiddellijk werd ik bevangen door woede. Hij wist heel goed dat ik alleen kon genezen door mijn kracht te gebruiken, maar daarvoor zou ik eerst naar de oppervlakte moeten terugkeren. 'Als je me nou bovengronds liet gaan…'

'Je bent te waardevol voor ons, Sankta Alina, en het risico is te groot.' Hij haalde verontschuldigend zijn schouders op. 'Jij weigert je druk te maken om je eigen veiligheid, dus moet ik het doen.'

Ik hield mijn mond. Dit was het spel dat we speelden, al sinds het moment dat ik hierheen was gebracht. De Apparat had veel voor me gedaan. Het was alleen aan hem te danken dat een aantal van mijn Grisha ongeschonden uit de strijd tegen de monsters van de Duisterling waren gekomen. Hij had ons onder de grond een veilig onderkomen geboden. Toch voelde de Witte Kathedraal elke dag meer als gevangenis dan als schuilplaats.

Hij zette zijn vingertoppen tegen elkaar. 'Er zijn maanden verstreken, maar nog altijd vertrouw je me niet.'

'Jawel,' loog ik. 'Natuurlijk vertrouw ik je.'

'En toch laat je niet toe dat ik je help. Als we de vuurvogel in ons bezit

hadden, zou dit allemaal kunnen veranderen.'

'David pluist Morotzova's dagboeken een voor een uit. Ik weet zeker dat het antwoord daarin te vinden is.'

De Apparat keek me met zijn strakke zwarte blik doordringend aan. Hij vermoedde dat ik wist waar de vuurvogel zich bevond – Morotzova's derde versterker en sleutel tot de enige macht waarmee de Duisterling verslagen en de Vlakte vernietigd kon worden. En hij had gelijk. Tenminste, dat hoopte ik. De enige aanwijzing die we hadden, lag diep begraven in mijn weinige kinderherinneringen en berustte op de hoop dat de stoffige ruïnes van Dva Stolba meer waren dan ze op het eerste gezicht leken. De mogelijke verblijfplaats van de vuurvogel, of die nou klopte of niet, was echter een geheim dat ik niet van plan was te delen. Ik zat hier geïsoleerd onder de grond, was vrijwel machteloos en werd bespioneerd door de Priestergarde. Ik was niet van plan om het enige voordeel dat ik bezat zomaar op te geven.

'Ik wil alleen maar het beste voor je, Alina Starkov. Voor jou en voor je vrienden. Er zijn er zo weinig over. Als er iets met ze zou gebeuren…'

'Laat hen erbuiten,' snauwde ik, vergetend dat ik eigenlijk lief en vriendelijk moest zijn.

De blik van de Apparat was veel te scherp naar mijn zin. 'Ik bedoelde alleen maar dat er onder de grond ongelukken kunnen gebeuren. Ik weet dat elk verlies je diep zou raken en je bent al zo vreselijk zwak.' Bij het laatste woord weken zijn lippen uiteen, zodat zijn tandvlees zichtbaar werd. Het was zwart, als bij een wolf.

Opnieuw joeg de woede door mijn aderen. Vanaf mijn eerste dag in de Witte Kathedraal was de dreiging voelbaar geweest, en de gestaag drukkende angst verstikte me. De Apparat liet geen gelegenheid voorbijgaan om me op mijn kwetsbaarheid te wijzen. Bijna zonder nadenken bewoog

ik met mijn vingers in mijn mouwen. Schaduwen schoten langs de muren van de grot omhoog.

De Apparat deinsde achteruit in zijn stoel.

Ik keek hem fronsend aan, alsof ik het niet begreep. 'Wat is er?' vroeg ik.

Zijn ogen schoten naar links en naar rechts en hij schraapte zijn keel. 'Het is… Het is niets,' stamelde hij.

Ik liet de schaduwen verdwijnen. Wanneer ik deze truc gebruikte werd ik altijd meteen duizelig, maar zijn reactie maakte het de moeite waard. Toch was het niet meer dan dat: een truc. Ik kon de schaduwen laten springen en dansen, maar verder niets. Het was een treurige, onbetekenende echo van de macht van de Duisterling, iets wat was overgebleven na de confrontatie die ons bijna alle twee het leven had gekost. Ik had het ontdekt toen ik licht probeerde op te roepen en had vervolgens mijn uiterste best gedaan om het tot iets groters om te vormen, iets waarmee ik zou kunnen vechten. Helaas zonder succes. De schaduwen voelden als een straf, als geesten van een grotere macht, die er alleen toe dienden om mij te kwellen: de heilige van het bedrog en de spiegels.

De Apparat probeerde zichzelf weer in de hand te krijgen en stond op. 'Je gaat vandaag naar het archief,' zei hij gedecideerd. 'Een tijd in stilte studeren en nadenken zal je helpen om tot rust te komen.'

Ik bedwong een kreun. Dit was pas echt een straf: urenlang vruchteloos oude religieuze teksten doorspitten op zoek naar informatie over Morotzova. En dan was het archief ook nog eens een vochtige, akelige plek, waar het wemelde van de priester-bewakers.

'Ik zal je erheen brengen,' voegde hij eraan toe.

Nog beter. 'En de Ketel?' Ik deed mijn best om de wanhoop uit mijn stem te weren.

'Later. Ratzru… Dzjenya kan wachten,' zei hij terwijl ik hem de gang op volgde. 'Je hoeft trouwens niet steeds naar de Ketel te vluchten, weet je. Je kunt haar ook hier ontmoeten. Onder vier ogen.'

Ik wierp een snelle blik op de bewakers, die vlak achter ons liepen. Onder vier ogen. Wat een lachertje. Het idee dat ik uit keukens werd geweerd was echter niet om te lachen. Misschien zou het centrale rookkanaal vandaag meer dan een paar tellen opengaan. Veel was het niet, maar het was de enige hoop die ik had.

'Ik ga liever naar de Ketel. Daar is het warm.' Ik schonk hem mijn lieflijkste glimlach, liet mijn lip een beetje trillen en voegde eraan toe: 'Het doet me aan thuis denken.'

Daar hield hij van: het beeld van een eenvoudig meisje gebogen over het fornuis, de zoom van haar jurk slepend door de as. De zoveelste illusie, het zoveelste hoofdstuk in zijn heiligenboek.

'Goed dan,' zei hij uiteindelijk.

Het kostte een hele tijd om van het balkon helemaal naar beneden te lopen. De Witte Kathedraal dankte zijn naam aan het albast van de muren en de enorme hoofdgrot waar we 's ochtends en 's avonds onze diensten hielden. Het was echter veel meer dan dat: een uitgestrekt netwerk van tunnels en grotten, een ondergrondse stad. Ik haatte elke vierkante centimeter ervan. Het vocht dat door de rotsmuren sijpelde, van de plafonds drupte, zich in dikke druppels op mijn huid verzamelde. De kou die maar niet verdreven kon worden. De paddenstoelen en ondergrondse plantjes die in de barsten en spleten groeiden. Ik haatte de enige merkpunten die we hier hadden om de tijd aan af te meten: ochtenddiensten, middaggebeden, avonddiensten, heiligendagen, dagen om te vasten of half te vasten. Wat ik echter vooral haatte, was het gevoel dat ik werkelijk een kleine rat was, bleek en met rode oogjes, die met zwakke roze

klauwtjes aan de muren van deze doolhof krabbelde.

De Apparat nam me mee door de grotten ten noorden van het centrale bekken, waar de zonnesoldaten trainden. Zodra we langskwamen, drukten mensen zich tegen de rots of staken een hand uit om mijn gouden mouw te kunnen aanraken. We hielden een langzaam tempo aan; dat was waardig, maar vooral ook noodzakelijk. Ik kon niet sneller lopen zonder buiten adem te raken. De kudde van de Apparat wist dat ik ziek was en bad voor mijn gezondheid, maar de priester vreesde dat er paniek zou uitbreken als men erachter kwam hoe kwetsbaar – hoe menselijk – ik in werkelijkheid was.

Tegen de tijd dat we er aankwamen, waren de zonnesoldaten al met hun training begonnen. Dit waren de heilige strijders van de Apparat, soldaten die mijn symbool op hun armen en gezicht hadden laten tatoeëren. De meesten van hen waren deserteurs uit het Eerste Leger, maar anderen waren alleen jong, geestdriftig en bereid om te sterven. Ze hadden geholpen om mij uit het Kleine Paleis te redden en daarbij waren verschrikkelijk veel slachtoffers gevallen. Heilig of niet, ze waren niet tegen de nitsjevo'ya van de Duisterling opgewassen. Maar goed, in dienst van de Duisterling vochten ook menselijke soldaten en Grisha, en dus trainden de zonnesoldaten.

Alleen deden ze dat hier zonder echte wapens, met namaakzwaarden en geweren geladen met waskogeltjes. De zonnesoldaten waren een ander type pelgrim. Ze sloten zich bij de cultus van de Zonneheilige aan vanwege de belofte van verandering; velen van hen waren nog jong en hadden een tweeslachtige houding tegenover de Apparat en de oude gebruiken van de kerk. Sinds mijn aankomst onder de grond had de Apparat de teugels flink aangehaald. Hij had ze nodig, maar vertrouwde ze niet volledig. Ik kende het gevoel.

Langs de muren stonden mannen van de Priestergarde, die scherp in de gaten hielden wat er gebeurde. Hun kogels waren echt, net als de kling van hun sabels.

Toen we de trainingsruimte in liepen, zag ik dat zich een groepje toeschouwers had gevormd rond een oefengevecht tussen Mal en Stigg, een van de twee overlevende Inferni. Stigg had een brede nek, was blond en had absoluut geen humor – door en door een Fjerd.

Mal ontweek een boog van vuur, maar de tweede vlammenstraal raakte zijn hemd. De toeschouwers hapten naar adem. Ik dacht dat hij zich zou terugtrekken, maar in plaats daarvan viel hij aan. Hij dook naar voren en rolde over de grond, waarmee hij tegelijkertijd de vlammen doofde en Stiggs voeten onder hem vandaan maaide. In een oogwenk had hij de Inferni op zijn buik vastgeklemd. Hij greep Stiggs polsen beet om een volgende aanval te voorkomen.

De toekijkende zonnesoldaten begonnen waarderend te klappen en te fluiten.

Zoya wierp haar glanzende zwarte haar over haar schouder. 'Goed gedaan, Stigg. Je bent netjes opgebonden en klaar om in de oven te worden geschoven.'

Mal legde haar met een blik het zwijgen op. 'Afleiden, ontwapenen, uitschakelen,' somde hij op. 'De kunst is om niet in paniek te raken.' Hij stond op en hielp Stigg overeind. 'Alles oké?'

Stigg keek hem boos en geërgerd aan, maar knikte en liep toen weg om met een knappe jonge soldaat te gaan oefenen.

'Kom op, Stigg,' zei het meisje met een brede grijns. 'Ik zal je niet al te stevig aanpakken.'

Het gezicht van het meisje kwam me bekend voor, maar toch duurde het een tijdje voor ik haar kon plaatsen. Ruby. Mal en ik hadden tegelijk

met haar onze opleiding gedaan in Politznaya. Ze had in hetzelfde regiment gezeten als wij. Ik herinnerde me haar als giechelig en vrolijk, zo'n onbezorgd, altijd flirtend meisje dat me steevast een ongemakkelijk, hopeloos gevoel gaf. Ze had nog steeds dezelfde gemakkelijke glimlach, dezelfde lange blonde vlecht. Toch zag ik zelfs van een afstandje de waakzaamheid in haar blik, de behoedzaamheid die de oorlog met zich meebracht. Op de rechterkant van haar gezicht was een zwarte zon getatoeëerd. Vreemd om te bedenken dat een meisje dat ooit tegenover me in de kantine zat, nu dacht dat ik een godheid was.

Het kwam niet vaak voor dat de Apparat of zijn bewakers me langs deze route naar het archief brachten. Wat was er anders aan vandaag? Had hij me hierheen meegenomen om me de armzalige overblijfselen van mijn leger te laten zien en me onder de neus te wrijven hoe hoog de prijs van mijn fouten was geweest? Om me te laten zien hoe weinig bondgenoten ik bezat?

Ik keek toe terwijl Mal zonnesoldaten en Grisha aan elkaar koppelde. Je had de Stormblazers: Zoya, Nadia en haar broer Adrik. Samen met Stigg en Harshaw vormden ze mijn laatste Etherealki. Harshaw was echter nergens te bekennen; waarschijnlijk was hij zijn bed weer in gerold nadat hij tijdens het ochtendgebed vlammen voor me had opgeroepen.

Dan de Corporalki: de enige Hartenwringers op de oefenvloer waren Tamar en haar reusachtige tweelingbroer, Tolya. Ik had mijn leven aan ze te danken, maar die schuld zat me niet echt lekker. Ze stonden dicht bij de Apparat, waren verantwoordelijk voor de instructie van de zonnesoldaten en hadden in het Kleine Paleis maandenlang tegen me gelogen. Ik wist niet goed wat ik van ze moest denken. Vertrouwen was een luxe die ik me eigenlijk niet kon veroorloven.

De overgebleven soldaten moesten hun beurt om te vechten afwachten.

Er waren gewoon te weinig Grisha. Dzjenya en David bemoeiden zich nauwelijks met de anderen, en met vechten had je sowieso weinig aan ze. Maxim was een Heler die zijn krachten liever aanwendde in de ziekenboeg, hoewel niet veel volgelingen van de Apparat de Grisha voldoende vertrouwden om van zijn diensten gebruik te maken. Sergei was een machtige Hartenwringer, maar er was me verteld dat hij te labiel was om hem zonder gevaar in de buurt van de leerlingen te laten. Hij had zich tijdens de verrassingsaanval van de Duisterling midden in het strijdgewoel bevonden en daar gezien dat het meisje van wie hij hield door monsters werd opengereten. Onze enige andere Hartenwringer waren we ergens tussen het Kleine Paleis en de kapel aan de nitsjevo'ya kwijtgeraakt.

Door jou, zei een stem in mijn hoofd. Doordat jij ze in de steek hebt gelaten.

De stem van de Apparat haalde me uit mijn sombere gedachten. 'Die jongen gaat te ver.'

Toen ik zijn blik volgde, zag ik dat hij naar Mal keek, die tussen de soldaten door liep en hier iemand aansprak en daar iemand corrigeerde. 'Hij helpt ze met de training,' zei ik.

'Hij geeft bevelen. Oretsev,' riep de priester en hij wenkte hem.

Terwijl Mal naar ons toe liep, verstijfde ik. Ik had hem nauwelijks gezien sinds hij niet meer in mijn vertrek mocht komen. Op mijn zorgvuldig gedoseerde ontmoetingen met Dzjenya na hield de Apparat alle potentiële bondgenoten ver bij me uit de buurt.

Mal zag er anders uit. Hij droeg dezelfde boerenkleding die in het Kleine Paleis als zijn uniform had gediend, maar was magerder en bleker door de maanden ondergronds. Het dunne litteken op zijn kaak was een duidelijk zichtbare ribbel.

Hij bleef vlak voor ons staan en maakte een buiging. Zo dicht bij

elkaar als nu hadden we in geen maanden mogen zijn.

'Jij hebt hier niet de leiding. Tamar en Tolya zijn hoger in rang.'

Mal knikte. 'Dat is zo.'

'Dus waarom leid jij dan de oefeningen?'

'Ik leid helemaal niks. Ik heb ze iets te vertellen. Zij hebben iets van me te leren.'

Inderdaad, dacht ik bitter. Mal was er erg goed in geworden om tegen Grisha te vechten. Ik herinnerde me nog dat hij in de stallen bij het Kleine Paleis bloedend en met een uitdagende, minachtende blik in zijn ogen over een Stormblazer gebogen stond. Weer zo'n herinnering die ik liever kwijt dan rijk was.

'Waarom zijn die rekruten niet gemerkt?' De Apparat gebaarde naar een groepje dat aan de andere kant bij de muur met houten zwaarden aan het oefenen was. Geen van hen was zo te zien ouder dan twaalf.

'Omdat het kinderen zijn,' antwoordde Mal ijzig.

'Het is hun keuze. Wil je ze de kans ontzeggen om hun trouw aan onze zaak te laten zien?'

'Ik ontzeg ze alleen spijt.'

'Die macht heeft niemand.'

Er trok een spiertje in Mals kaak. 'Als we verliezen, brandmerken die tatoeages ze als zonnesoldaten. Dan kunnen ze net zo goed meteen voor een vuurpeloton gaan staan.'

'Is dat de reden dat jouw gezicht ongemerkt is? Dat je kennelijk niet in onze overwinning gelooft?'

Mal keek even naar mij en toen weer naar de Apparat. 'Ik bewaar mijn geloof voor heiligen,' zei hij rustig. 'Niet voor mannen die kinderen de dood in sturen.'

De priester kneep zijn ogen toe.

'Mal heeft gelijk,' kwam ik ertussen. 'Laat dat merkteken bij de kinderen achterwege.'

De Apparat nam me met die strakke zwarte blik scherp op.

'Alsjeblieft,' zei ik zacht. 'Als gunst aan mij.' Ik wist hoezeer hij van die stem hield: vriendelijk, warm, een stem als een slaapliedje.

'Wat een gevoelig hart.' Hij klakte met zijn tong.

Ik kon echter zien dat hij tevreden was. Hoewel ik me tegen zijn wens had uitgesproken, was dit de heilige die hij het liefst zag: een liefhebbende moeder, een troost voor haar volk. Ik boorde mijn vingernagels in mijn handpalmen. 'Dat is Ruby, toch?' vroeg ik om van onderwerp te veranderen en de aandacht van de Apparat af te leiden.

'Ze is een paar weken geleden aangekomen,' antwoordde Mal. 'Ze is goed. Heeft bij de infanterie gezeten.'

Ondanks mezelf voelde ik een piepklein steekje jaloezie. 'Stigg ziet er niet erg gelukkig uit.' Ik knikte in de richting van de Inferni, die de frustratie over zijn verlies op Ruby leek uit te leven. Het meisje deed haar best om zich staande te houden, maar het was duidelijk dat hij te sterk voor haar was.

'Hij houdt er niet van om verslagen te worden.'

'Volgens mij hoefde je je nauwelijks in te spannen.'

'Nee,' zei hij. 'Dat is een probleem.'

'Hoezo?' vroeg de Apparat.

Mals ogen schoten een fractie van een seconde mijn kant uit. 'Van verliezen leer je meer.' Hij haalde zijn schouders op. 'Gelukkig is Tolya er nog om me regelmatig een pak op m'n donder te geven.'

'Pas op je woorden,' snauwde de Apparat.

Mal negeerde hem. Plotseling stak hij twee vingers in zijn mond en floot scherp. 'Ruby, je verdedigt je niet goed!'

Te laat. Haar vlecht stond in brand. Een andere jonge soldaat rende met een emmer water naar haar toe en gooide die over haar hoofd leeg.

Ik vertrok mijn gezicht. 'Probeer ze niet al te krokant te bakken.'

Mal boog. 'Moi soverenyi.' Hij rende terug naar de soldaten.

Die titel. Hij gebruikte hem zonder de wrok die hij in Os Alta leek te koesteren, maar toch voelde het als een stomp in mijn maag.

'Hij zou je niet zo moeten noemen,' klaagde de Apparat.

'Waarom niet?'

'Dat was de aanspreektitel van de Duisterling. Het is ongepast voor een heilige.'

'Hoe moet hij me dan noemen?'

'Hij zou je helemaal niet rechtstreeks mogen aanspreken.'

Ik zuchtte. 'De volgende keer dat hij me iets te zeggen heeft, zal ik vragen of hij me een brief schrijft.'

De Apparat kneep zijn lippen op elkaar. 'Je bent rusteloos vandaag. Ik denk dat een extra uur in de kalmte van het archief je goed zal doen.' Zijn toon was bestraffend, alsof ik een zeurderig kind was dat te lang was opgebleven.

Ik dwong mezelf om aan de belofte van de Ketel te denken en zette een glimlach op. 'Je hebt vast gelijk.' Afleiden, ontwapenen, uitschakelen.

Toen we de tunnel in liepen die naar het archief leidde, keek ik nog even over mijn schouder. Zoya had een soldaat op zijn rug geworpen en liet hem als een schildpad rondjes draaien door met haar hand luie cirkels in de lucht te beschrijven. Ruby stond met een verlangende blik met Mal te praten. Mal keek echter naar mij. In het schemerlicht van de grot hadden zijn ogen een diepe, gelijkmatige tint blauw, zoals de kleur in het midden van een vlam.

Snel draaide ik me om en volgde de Apparat; ik moest mijn pas

versnellen en probeerde mijn longen niet al te erg te laten piepen. Ik dacht aan Ruby's glimlach, haar verschroeide vlecht. Een aardig meisje. Een normaal meisje. Dat was wat Mal nodig had. Als hij niet al een nieuw vriendinnetje had, zou dat binnenkort wel komen. En ooit zou ik zo'n goed mens zijn dat ik hem het beste toewenste. Alleen niet vandaag.

Bij het archief kwamen we David tegen, die ook net naar binnen liep. Zoals altijd zag hij er niet uit: zijn haar stak alle kanten uit en er zaten inktvlekken op zijn mouwen. In zijn hand had hij een glas hete thee, en in zijn zak zat een geroosterde boterham gepropt.

Zijn ogen schoten van de Apparat naar de priester-bewakers. 'Meer zalf?' vroeg hij.

De Apparat trok een mondhoek omhoog. De zalf was een maaksel van David voor Dzjenya. Gecombineerd met haar eigen inspanningen had hij geholpen om de ergste littekens wat te laten vervagen, maar de wonden van de nitsjevo'ya genazen nooit helemaal.

'Sankta Alina komt hier vanochtend studeren,' deelde de Apparat plechtig mee.

Terwijl David naar binnen schoot, maakte hij een beweging die vaag op een schouderophalen leek. 'Maar je gaat later nog wel naar de Ketel?'

'Over twee uur stuur ik bewakers om je te begeleiden,' zei de Apparat. 'Dzjenya Safin zal in de Ketel op je wachten.' Zijn ogen gleden over mijn afgetobde gezicht. 'Zorg dat ze meer aandacht aan haar werk besteedt.' Hij maakte een diepe buiging en verdween de tunnel in.

Ik keek het vertrek rond en slaakte een lange, verslagen zucht. Het archief zou het soort plek moeten zijn waar ik van hield, met de geur van inkt op papier, het zachte gekras van pennen. Dit was echter het hoofdkwartier van de Priestergarde: een slecht verlichte doolhof van uit

witte rots uitgehouwen bogen en zuilen. De enige keer dat ik David bijna zijn zelfbeheersing had zien verliezen was de eerste keer dat hij een blik op deze kleine, ronde nissen wierp, sommige half ingestort en allemaal volgepropt met eeuwenoude boeken en manuscripten, de pagina's zwart van verrotting, de ruggen opgezwollen van het vocht. De grotten waren zo vochtig dat het water door de vloeren sijpelde en plassen vormde. 'Jullie… Jullie kunnen Morotzova's dagboeken niet hier hebben bewaard,' had hij bijna gekrijst. 'Het lijkt wel een moeras!'

Nu bracht David al zijn dagen en bijna al zijn avonden in het archief door om Morotzova's geschriften uit te pluizen, waarbij hij theorieën noteerde en schetsen maakte in zijn eigen opschrijfboekje. Net als de meeste Grisha had hij geloofd dat de dagboeken van Morotzova na de creatie van de Vlakte waren vernietigd. De Duisterling zou dergelijke kennis echter nooit zomaar hebben laten verdwijnen. Hij had de dagboeken verstopt, en hoewel ik nooit een duidelijk antwoord uit de Apparat had weten te krijgen, vermoedde ik dat de priester ze ergens in het Kleine Paleis had ontdekt en ze na de gedwongen vlucht van de Duisterling uit Ravka had gestolen.

Ik liet me op een krukje tegenover David zakken. Hij had een tafel en een stoel naar de droogste grot gesleept en een van de planken vol gezet met extra olie voor zijn lantaarns en de kruiden en smeersels die hij gebruikte om Dzjenya's zalf te maken. Meestal zat hij over een formule of een zelfgeknutseld apparaatje gebogen en keek urenlang niet op of om, maar vandaag leek hij geen rust te kunnen vinden; hij rommelde met zijn inktpotjes en speelde met het zakhorloge dat hij voor zich op tafel had neergelegd.

Ik bladerde rusteloos door een van Morotzova's dagboeken. Inmiddels kon ik die dingen niet meer zien; ze waren nutteloos, verwarrend en

– het allerbelangrijkst – onvolledig. Hij beschreef zijn hypotheses met betrekking tot versterkers, zijn speurtocht naar het hert, zijn tweejarige reis aan boord van een walvisvaarder op zoek naar de zeegesel, zijn theorieën over de vuurvogel en vervolgens… niets. Ofwel er ontbraken dagboeken, ofwel Morotzova had zijn werk nooit afgemaakt.

Het vooruitzicht om de vuurvogel te vinden en te gebruiken was op zichzelf al afschrikwekkend genoeg, maar het idee dat het dier misschien niet eens bestond, dat ik de Duisterling tegemoet zou moeten treden zonder zijn botten… Die gedachte was te angstaanjagend om af te maken en dus duwde ik hem gewoon maar weg.

Ik dwong mezelf de bladzijden om te slaan. De enige manier om de tijd bij te houden was Davids horloge. Ik wist niet waar hij het had gevonden, hoe hij het aan de praat had gekregen en of de tijd die het aangaf enige relatie had met de tijd bovengronds, maar ik staarde strak naar de wijzerplaat en probeerde de grote wijzer met mijn gedachten sneller te laten bewegen.

De priester-bewakers kwamen en gingen, altijd oplettend of over hun teksten gebogen. Ze hoorden eigenlijk manuscripten te verluchten of heilige geschriften te bestuderen, maar ik betwijfelde of dat hun voornaamste werk was. Het spionnennetwerk van de Apparat strekte zich uit over heel Ravka en deze mannen beschouwden het als hun roeping om dat netwerk te onderhouden; ze ontcijferden boodschappen, verzamelden informatie en bouwden aan de cultus van een nieuwe heilige. Het was moeilijk om ze niet te vergelijken met mijn zonnesoldaten, van wie de meesten jong en ongeletterd waren en daardoor geen toegang hadden tot de oude mysteries die door deze mannen werden bewaakt.

Toen ik Morotzova's wijdlopigheid niet meer kon verdragen, draaide ik heen en weer op mijn kruk om mijn stijve rug wat losser te maken.

Daarna pakte ik een oude verzamelbundel met daarin voornamelijk overwegingen over gebed, die echter ook een versie van het martelaarsverhaal van Sankt Ilya bleek te bevatten.

In deze versie was Ilya een metselaar en de buurjongen werd onder de voet gelopen door een paard; dat was nieuw. Meestal werd de jongen neergemaaid door een ploeg. Het verhaal eindigde echter net zoals alle andere: Ilya bracht het kind terug van het randje van de dood en als dank voor zijn moeite gooiden de dorpelingen hem, geboeid met ijzeren kettingen, in de rivier. Sommige verhalen beweerden dat hij niet zonk, maar naar de zee dreef. Andere bezwoeren dat zijn lichaam dagen later op een zandbank mijlen verderop aanspoelde, in perfecte staat en geurend naar rozen. Ik kende ze allemaal, maar in geen ervan stond ook maar één woord over de vuurvogel, of een aanwijzing dat Dva Stolba de juiste plek was om een zoektocht naar het dier te beginnen.

Al onze hoop om de vuurvogel te vinden berustte op een oude illustratie: Sankt Ilya in ketenen, omringd door het hert, de zeegesel en de vuurvogel. Achter hem waren in de verte bergen te zien, en ook een weg en een boog. Die boog was waarschijnlijk allang ingestort, maar ik vermoedde dat de ruïne ervan in Dva Stolba te vinden was, niet ver van de dorpjes waar Mal en ik waren geboren. Tenminste, dat geloofde ik op mijn goede dagen. Vandaag was ik er veel minder zeker van dat Ilya Morotzova en Sankt Ilya dezelfde persoon waren. Ik kon mezelf er niet toe zetten om nog vaker in een van de exemplaren van de *Istorii Sankt'ya* te kijken. Ze lagen op een schimmelige stapel in een vergeten hoekje en leken eerder uit de mode geraakte kinderboeken dan de dragers van een of ander groots lot.

David pakte zijn horloge op, legde het neer, pakte het opnieuw, stootte daarbij een potje inkt om en zette het onhandig overeind.

'Wat heb je toch vandaag?' vroeg ik.

'Niets,' antwoordde hij scherp.

Ik keek hem met halftoegeknepen ogen aan. 'Je lip bloedt.'

Hij veegde er met zijn hand langs, maar er verscheen direct een nieuwe druppel. Hij moest erop hebben gebeten. Hard.

'David…'

Hij roffelde met zijn knokkels op de tafel, waardoor ik bijna van mijn kruk sprong. Er stonden twee bewakers achter me. Stipt en griezelig als altijd.

'Hier.' David schoof een blikje naar me toe.

Voordat ik het kon pakken, had een van de bewakers het al weggegrist.

'Wat doe je?' vroeg ik boos, hoewel ik dat natuurlijk wel wist.

Niets ging van mij naar de Grisha of andersom zonder dat het eerst grondig werd geïnspecteerd. Voor mijn eigen veiligheid, natuurlijk.

De bewaker negeerde me. Hij liet zijn vingers over de boven- en onderkant van het blikje glijden, maakte het open, rook aan de inhoud, inspecteerde het dekseltje, sloot het toen en gaf het zonder iets te zeggen terug.

Ik griste het van zijn hand. 'Bedankt,' zei ik bitter. 'En jij ook bedankt, David.'

Hij zat alweer over zijn opschrijfboek gebogen en leek volkomen verdiept in wat hij las, maar hij greep zijn pen zo stevig vast dat ik bang was dat die zou breken.

Dzjenya zat al op me te wachten in de Ketel, de enorme, bijna perfect ronde grot waarin het eten voor alle bewoners van de Witte Kathedraal werd klaargemaakt. Overal in de gewelfde muren zaten stenen haarden: souvenirs uit het verre verleden van Ravka, die volgens het

klagende keukenpersoneel lang niet zo handig waren als de fornuizen en tegelkachels boven de grond. De reusachtige spitten waren gemaakt voor groot wild, maar de koks beschikten zelden over vers vlees. En dus serveerden ze in plaats daarvan gezouten varkensvlees, stoofpot van wortelgroenten en een vreemd soort brood, gemaakt van grof grijs meel dat vaag naar kersen smaakte.

De koks waren intussen bijna aan Dzjenya gewend geraakt, of in elk geval krompen ze niet meer ineen en begonnen niet langer te bidden zodra ze haar zagen. Ik vond haar zittend bij een brandende haard helemaal aan de andere kant van de ruimte. Dit was uitgegroeid tot ons plekje, waar de koks elke dag een pannetje pap of soep voor ons neerzetten. Zodra ik met mijn gewapende escorte naderde, liet Dzjenya haar sjaal zakken. Onmiddellijk bleven de twee bewakers links en rechts van me staan. Dzjenya staarde hen met haar overgebleven oog aan en siste als een kat. De mannen deinsden achteruit en posteerden zich toen bij de ingang.

'Te veel?' vroeg ze.

'Precies genoeg,' antwoordde ik, terwijl ik me erover verbaasde hoezeer ze veranderd was.

Dat ze kon lachen om de manier waarop die sukkels op haar reageerden was een goed teken. En hoewel de zalf die David voor haar littekens had gemaakt zeker had geholpen, vermoedde ik dat het meeste toch aan Tamar te danken was.

Na onze aankomst in de Witte Kathedraal had Dzjenya wekenlang geweigerd haar kamer uit te komen. Ze lag daar maar in het donker en weigerde een vin te verroeren. Onder toezicht van de bewakers had ik tegen haar gepraat, haar aangemoedigd, geprobeerd haar aan het lachen te maken. Niets had gewerkt. Uiteindelijk was het Tamar geweest die haar

de kamer uit had gelokt, door te eisen dat ze op z'n minst zou leren zichzelf te verdedigen.

'Wat kan het jou eigenlijk schelen?' had Dzjenya gesputterd terwijl ze de dekens omhoogtrok.

'Niets. Maar als je niet kunt vechten, ben je een gevaar.'

'Het kan me niet schelen of ik gewond raak.'

'Mij wel,' had ik geprotesteerd.

'Alina moet voor zichzelf uitkijken,' zei Tamar. 'Ze kan niet ook nog op jou passen.'

'Dat heb ik haar nooit gevraagd.'

'Zou het niet fijn zijn als we alleen kregen waarom we vroegen?' merkte Tamar op. Toen was ze gaan knijpen en porren en lastigvallen, totdat Dzjenya uiteindelijk de dekens van zich af gooide en toestemde in één vechtles – in haar eentje, ver weg van de anderen, met alleen de bewakers als publiek.

'Ik ga haar vernederen,' had ze tegen mij gemompeld. Kennelijk was mijn scepsis overduidelijk, want ze blies een rode krul van haar gehavende voorhoofd en zei: 'Prima, dan wacht ik tot ze in slaap valt en geef haar een varkensneus.'

Toch was ze naar de les gegaan en ook naar de volgende, en voor zover ik wist, was Tamar nooit wakker geworden met een varkensneus of dichtgeplakte oogleden.

Dzjenya bedekte nog altijd haar gezicht en bracht het grootste deel van haar tijd in haar kamer door, maar ze liep niet meer zo in elkaar gedoken en ontweek in de tunnels niet langer andere mensen. Van de voering van een oude jas had ze voor zichzelf een zwart zijden ooglapje gemaakt en haar haar was opvallend rood. Als Dzjenya haar gave gebruikte om haar haarkleur te veranderen was misschien iets van haar ijdelheid

teruggekeerd, en dat kon alleen maar meer vooruitgang betekenen.

'Kom, dan gaan we aan de slag.' Dzjenya draaide zich met haar rug naar de keuken en haar gezicht naar het vuur, trok haar sjaal over haar hoofd en liet de zijkanten met franjes zo wijd mogelijk uitstaan, om op die manier een scherm te creëren dat ons beschermde tegen nieuwsgierige blikken.

De allereerste keer dat we dit hadden geprobeerd, stonden de bewakers binnen enkele tellen naast ons. Zodra ze echter zagen dat ik zalf op Dzjenya's littekens smeerde, gaven ze ons de ruimte. Ze beschouwden de door de nitsjevo'ya van de Duisterling veroorzaakte wonden als een soort goddelijke straf. Waarvoor wist ik niet precies. Als Dzjenya's misdaad was dat ze de kant van de Duisterling had gekozen, waren de meesten van ons daar ooit ook weleens schuldig aan geweest. En wat zouden ze zeggen van de bijtwonden op mijn schouder? Of van het feit dat ik schaduwen kon omvormen?

Ik pakte het blikje uit mijn zak en begon zalf op haar littekens te smeren. Het spul was groen en had een scherpe geur, waarvan mijn ogen gingen tranen.

'Ik had me nooit gerealiseerd hoe vreselijk het is om zo lang stil te zitten,' klaagde ze.

'Je zit niet stil. Je zit te wiebelen.'

'Het jeukt.'

'Zal ik je anders prikken met een speld? Om je van de jeuk af te leiden?'

'Zeg het maar gewoon als je klaar bent, akelig kind.' Ze bestudeerde mijn handen. 'Geen geluk vandaag?' fluisterde ze.

'Tot nu toe niet. Er branden maar twee haarden en de vlammen zijn laag.' Ik veegde mijn hand af aan een smoezelige theedoek. 'Zo. Klaar.'

'Jouw beurt,' zei ze. 'Je ziet er…'

'Vreselijk uit. Ik weet het.'

'Ach, vreselijk is relatief.' Het verdriet in haar stem was niet te missen.

Ik kon mezelf wel voor het hoofd slaan. Ik legde een hand tegen haar wang. De huid tussen de littekens was glad en net zo wit als de albasten muren. 'Wat ben ik toch een sukkel.'

Eén mondhoek krulde iets omhoog. Bijna een glimlach. 'Af en toe wel. Maar ik was degene die erover begon. En nu stil zijn, zodat ik aan het werk kan.'

'Een heel klein beetje maar, net genoeg om te zorgen dat de Apparat ons nog vaker hierheen laat komen. Ik wil hem geen knappe kleine heilige geven om mee te pronken.'

Ze zuchtte dramatisch. 'Dit gaat tegen mijn diepste overtuigingen in, en ooit zul je het met me goed moeten maken.'

'Hoe dan?'

Ze hield haar hoofd schuin. 'Door me jou rood haar te laten geven, denk ik.'

Ik trok een gezicht. 'Van m'n leven niet, Dzjenya.'

Terwijl ze begon met de tijdrovende klus om mijn gezicht te veranderen, speelde ik met het blikje in mijn hand. Ik probeerde het dekseltje er weer op te doen, maar een deel ervan was losgeraakt. Ik tilde het voorzichtig op met mijn nagels: een dun, rond, wasachtig papiertje. Dzjenya zag het op hetzelfde moment als ik.

Achterop stond in Davids bijna onleesbare hanenpoten één enkel woord: *Vandaag.*

Dzjenya griste het uit mijn vingers. 'O, alle heiligen. Alina…'

Op dat moment hoorden we buiten zware laarzen stampen en vervolgens geschuifel. Met een luide klap viel er een pan op de grond en een van de koks gilde toen de keuken ineens volstroomde met priester-bewakers,

hun geweren in de aanslag en een heilig vuur brandend in hun ogen.

Achter hen zwierde de Apparat met wapperend bruin gewaad naar binnen. 'Ontruim de keuken,' bulderde hij.

Terwijl de mannen van de Priestergarde de koks in een kakofonie van protesten en angstige uitroepen ruw hun keuken uit joegen, schoten Dzjenya en ik overeind.

'Wat moet dit voorstellen?' vroeg ik op hoge toon.

'Alina Starkov,' zei de Apparat, 'je verkeert in gevaar.'

Hoewel mijn hart bonkte, lukte het me om mijn stem rustig te houden. 'Welk gevaar bedreigt me?' vroeg ik met een blik op de borrelende pannen boven het vuur. 'Het middageten?'

'Een samenzwering,' antwoordde hij, wijzend naar Dzjenya. 'Zij die beweren je vrienden te zijn, willen je te gronde richten.'

Achter hem marcheerden nog meer bebaarde handlangers van de Apparat de keuken in. Toen ze uit elkaar weken, zag ik David. Zijn ogen waren groot van angst.

Dzjenya hapte naar adem en ik legde een hand op haar arm om te voorkomen dat ze naar hem toe rende.

Nadia en Zoya waren de volgende twee, allebei met samengebonden polsen, zodat ze hun gave niet konden gebruiken. Uit Nadia's mondhoek drupte bloed en onder haar sproeten was haar huid lijkbleek. Mal was er ook bij; zijn gezicht was flink gehavend. Hij greep naar zijn zij alsof er een rib gebroken was en had zijn schouders opgetrokken van de pijn. Het ergste was echter om de bewakers te zien die hem flankeerden: Tolya en Tamar. Tamar had haar bijlen terug. Alle twee waren ze zelfs net zo goed bewapend als de priester-bewakers. Ze ontweken mijn blik.

'Sluit de deuren,' beval de Apparat. 'Deze treurige kwestie zullen we onder ons afhandelen.'